

Píseň: EZ611 + **modlitba;** **Čtení:** Mk 10, 1-16

Milí přátelé,

minulý týden jsme se věnovali Markovu „slepenci“ Ježíšových tvrdých a přísných výroků. Krom jiného jsme spolu rozkryli, že navzdory radikalitě a nedodržitelnosti těchto výroků jde o slova podpory a dobrého nasměrování: Boží království je mnohem hodnotnější, než prožít časný život ve zdravém těle.

Ježíš opět na cestě

Dnešní oddíl začíná dalším Ježíšovým cestováním. Všimněme si, že první oddíl se vlastně odehrává „za chůze“: „I vstal a šel...“. Zástupy se tedy shroměďují na Ježíšově cestě a ve stejné situaci za ním přišli také farizeové.

To je podstatné i proto, že Ježíš se čím dál víc blíží k Jeruzalému. Většinu Markova podání evangelia strávil v Kafarnaum a jeho okolí. Tedy v Galileji. Tedy v té příslovečné „Galileji pohanů“. Teprve nyní, v desáté kapitole, se Ježíš blíží do oblasti Judska, tedy jižního Izraele. A už v Mk 11 vstoupí přímo do Jeruzaléma, centra židovského pravověří.

S tím souvisí ještě jeden nenápadný posun, který však s posunem geografickým souvisí: Nápadně ubývá Ježíšových uzdravování. Čím blíže je Ježíš Jeruzalému (v Markově podání), tím méně se Marek věnuje Ježíšovým mocným činům. Po uzdravení slepého Bartimaia (Mk 10, 46nn) už Ježíš neprovede vlastně žádný mocný čin až do konce evangelijního podání!

Tím nápadnější je tato změna, když si uvědomíme, že z literárního pohledu došlo teprve nedávno k Ježíšově proměnění na hoře. Jakoby Marek chtěl říci, že po Ježíšově proměnění mu lidé naslouchali více, než kolik stáli o jeho mocné činy (srv. pravý opak na začátku evangelia!). Neboť po tomto proměnění uzdravil Ježíš krom Bartimaia už pouze posedlého chlapce v Mk 9, 14-29.

Konečně tedy Ježíš může naplňovat to, „kvůli čemu přišel“ (Mk 1, 38), tedy kázání a učení. A je to právě Ježíšovo učení, co strhlo davy i v Jeruzalémě. A kvůli čemu bude nakonec ukřižován.

Ježíš a manželství

A rovnou se Ježíše přicházejí ptát farizeové. Vyškrtněme si z hlavy vsuvku ekumenického překladu o jejich „zkoušení“ Ježíše. Řecké texty nic takového povětšinou neznají. Jde jen o snahu ukázat farizeje jako satany (tj. „pokusitele“). Farizeové se přišli Ježíše prostě zeptat. A není to ani poprvé, ani naposledy. Nenechme se tedy zmanipulovat tím jedním slovem o zkoušení, které si tam vsunuli tvůrci ekumenického překladu. Ani překlad kralický o něm nic neví.

Farizeové se přicházejí prostě zeptat. A to rovnou na jednu z velmi zásadních otázek: Co s nefunkčním manželstvím? Je dovoleno se rozvést?

A Ježíš nejprve projevuje pokoru. Přitom zrovna on mohl rovnou sypat z rukávu jasně odpovědi, přímé Boží zjevení. Ale místo toho zjišťuje situaci, ptá se a své posluchače postupně vede: „Co vám k tomuto tématu řekl Mojžíš?“ (Mk 10, 3) Tím si také připravil situaci, aby se mohl před farizeji přiznat k dodržování Zákona!

Ano, Mojžíš dovolil sepsání rozlukového lístku. Dovolil rozvod. Ale jen kvůli tvrdosti lidského srdce. Ne pro správnost rozvodu samého. K tomu se přiznává Ježíš a bere farizeje k původnější tradici, k hlubší pravdě: Hospodin přece stvořil člověka jako muže a ženu. Mají být spolu. I proto, že to pro ně často není jednoduché. A tak se člověk, který se jednou ožení či provdá, rozvádět nemá.

Uvědomme si však řadu historických faktů: Farizeové se Ježíše přicházejí zeptat v místě a době, kdy právo napsat rozlukový lístek měli pouze muži¹. Ženy nikoli. A žena se vlastně nemohla

¹ Nenechme se zmást v. 12; ten zdůrazňuje Ježíšův na pohled na muže a ženy jako sobě rovné, právní ustanovení ženám neumožňoval muže propustit, natožpak jejich situace ekonomická nebo společenská.

nijak bránit, pokud ji muž takto propustil. Marek tedy Ježíšovými slovy brání a buduje rovné postavení ženy v manželství, a tak ve společnosti. Aby je muži s tvrdými srdci nepropouštěli jen proto, že už se jim nelíbí, nebo že chtějí jinou atd. Srv. Dt 24, 1.

Druhý důležitý fakt: Ostatní evangelisté, kteří zachycují Ježíšův postoj k manželství, jsou mírnější než Marek. Marek dokonce přidá onu dodnes často nepochopenou větu: Co Bůh spojil, člověk nerozlučuj.² Matouš naopak umožní Ježíšovými ústy rozvod v případě smilstva (Mt 5, 32 + Mt 19, 9). I Lukáš je méně radikální, převzal od Marka pouze verše 11-12. Tedy že problém není v propuštění (tj. rozvodu) samém, ale v dalším manželství. Tím vzniká pro Ježíše a Boha problém, protože takový se dopouští cizoložství. A takřka každou manželskou rozluku následují další partnerské vztahy.

Markův postoj

Marek je tedy opět zřetelně radikální: Manželská rozluka je nepřípustná. Natožpak další manželství. Tak dodnes římskokatolická církev. To je myšlenka velmi dobrá a nosná, sám její ideál podporuji. Praxe takového ideálu však bohužel ve své radikalitě a přísnosti brání milosrdenství (jak to je u radikálních postojů vždy) těm, kteří jsou v dysfunkčním manželství vlastně nevině: Partneři těch, kdo kvůli pracovnímu či jinému stresu začli tajně pít až se z nich stali alkoholici. Nebo gambleři. Nebo uživatelé drog. Partneři těch, kdo tajili své sklony k násilí či sadismu. A tak dále.

Máme tyto ženy i muže nutit setrvávat v manželství, protože je u Marka napsáno, že musí? To nepovažuji za projev milosrdenství a Kristovy lásky. Zejm. když jsme historicky poučeni a víme, že Ježíšovi šlo tímto výrokem v první řadě o ochranu práv žen, které mohly být vlastně kdykoli propuštěny z manželství!

² Manželství nespojuje Bůh. Manželství je právní smlouva mezi dvěma lidmi (dodnes důležitost svědků!), kterou řada lidských společností neznala. Hospodin se „jen“ k věrnému a upřímnému manželství přiznává a podporuje ho. Hospodin „jen“ podporuje partnerské soužití, tedy vztah lásky, milosrdenství a věrnosti.

Opět se tedy vrací klasická otázka nad svatým Písmem: Je důležitější litera, nebo duch? Litera, jež dodnes vládne v římskokatolické církvi, nutí lidi setrvat i v manželství, které je jen utrpením, ať už za to mohou či ne. Duch umožňuje těmto lidem začít znovu, dostat druhou šanci. A jejich trýznitelům či trýznitelkám bere oběť.

Neboli, řečeno Ježíšovskou metodou dnešního oddílu: Pro tvrdost lidského (a zejm. mužského) srdce platí, že jednou spojené manželství má zůstat nerozloučené. Ale od počátku stvoření Bůh „stvořil muže a ženu, aby si byli pomoci vzájemně rovnou“ (Gn 2, 18).

Pojďme tedy opět k tradici zase o něco hlubší: Muž a žena si mají být navzájem pomocí a to pomocí rovnou. O to jde v partnerském svazku. Není dobré, aby byl člověk sám. A je ještě horší, pokud je v manželství, kde jeden druhému pomáhá, ale druhý prvního zneužívá a týrá.

Zřejmě i proto Marek připojil dovysvětlení Ježíšova přísného slova vůči manželství skrze otázku učedníků „v domě“ (v. 10-12). Zde už se všechny synoptické tradice potkávají a nám umožňují zřetelně a bez pochybování porozumět snad Bohem zamýšlenému postoji: Problém není v manželské rozluce samotné, problém tkví v dalším manželství a partnerství. Při svatbě se od nepaměti slibuje manželská věrnost, ta je stejným slibem, avšak jiné osobě, narušena.

Vzhledem ke kontextu

A když zohledníme kontext předchozího oddílu, je snad vyjasněno úplně: Stejně jako je lépe vstoupit do Božího království jako mrzák, než nevstoupit jako zdravý, tak je lépe zůstat věrný. Obojí však vyžaduje dobře si rozmyslet, koho si tedy vezmu, potažmo co je pro mě důležitější: Boží království nebo časná radost. Komu slíbím doživotní věrnost, partnerství a pomoc.

A překvapivě Ježíš zabraňuje už tehdy dnešní situaci: Jistě všichni znáte tu městskou legendu, že polovina manželství končí rozvodem. To je sice pravda, ale do této statistiky jsou také

započítána manželství těch, kdo už se jednou, dvakrát nebo vícekrát rozvedli. Hlubší studium statistika ukáže, že rozvodovost „prvomanželů“ je asi 25%. Tedy asi polovinu rozvodů tvoří rozvody těch, kteří už jedno manželství nezvládli, ať už z jakýchkoli důvodů. A nebo jich nezvládli už několik. Čemuž právě Ježíš brání oním „kdo si vezme jinou, dopouští se cizoložství“.

Řečeno zcela světsky: Když víš, že už jednou sis vybral/-a nevhodného partnera. Když víš, že už jednou jsi nezvládl/-a náročnost manželství, tak se do dalšího pokud možno nepouštěj. Vždyť jen zcela výjimečně je chyba jen na jedné straně!

Což opět není v první řadě slovo proti druhému manželství. Vždyť proti druhému manželství vdov a vdovců Ježíš očividně nic nemá! Je to v první řadě slovo o závažnosti a závaznosti manželství prvního: Velmi, ale velmi dobře si rozmysli, komu složíš svatební slib. A zda na to máš. A zda na to má také tvůj partner. Nebo jestli je pravděpodobnost vašeho společného „úspěchu“ vlastně malá.

Ježíš a děti (v. 13-16)

A kdyby přeci jen někdo nerozuměl a chtěl by hlavně hledat v Písmu svatém doslovné Boží slovo, nedejbože zbraň proti druhým lidem, přidává k tomuto opět přísnému oddílu Marek oddíl velmi laskavý a milosrdný.

Vždyť co se mají děti co plést kolem Ježíše. Vždyť nemůžou rozumět ani jeho slovům, ani systému, ani jeho božství, ani oběti, kterou za ně přinese. Z lidského pohledu jednali učedníci správně když dětem a jejich rodičům bránili přicházet k Ježíšovi – tím spíše, když se zrovna mluvilo o cizoložství a smilnění. To jsou přece věci, které by děti slyšet neměly!

A Ježíš opět převrátí: Právě dětem patří království Boží. Děti nehledají v Božím zjevení a tak v biblických příbězích zbraň proti druhým lidem. Nebudou se pokoušet vytvořit systém lidských zákonů, který bude nevyhnutelně nedokonalý a ledaskdo se do něj nevejde. A tak mu bude křivděno – jak právem kanonickým, tak právem státním.

Ba dokonce jsou děti a jejich postoj příkladem, protože jsou plné důvěry a otevřenosti. Proto takovým patří království Boží. Dětem je jedno, jaké sexuální orientace nebo jakého náboženství, konfese, kultury nebo barvy kůže je jejich kamarád. Děti také velmi snadno odpouští. Děti s důvěrou přijímají, co jim říká autorita. Zejm. pak autorita Hospodina. A pokud jsou vychovávány v důvěře Bohu, v modlitbě a studiu Písma, pak jsou obrovským potěšením a pomocí jak pro své rodiče, tak i pro další bližní. A žijí v souladu s Písmem zcela samozřejmě. Ačkoli později samozřejmě přijde řada otázek, neboť svět dospělých lidských jedinců je velmi zamotaný.

A i Ježíš vůči nim jedná tak, jako vůči žádnému dospělému: Objímal je, vzkládal na ně ruce a žehnal jim. To, v evangelijních podáních, dělá pouze vůči dětem. Žádný dospělý se v těch zhuštěných spisech ničeho takového nikdy nedočkal! Děti, stejně jako ženy, nemocní a odstrčení dostávají od Boha, a tak od Krista, zvláštní péči. A mají zvláštní místo v jeho království – nám, těm „zdravým“, „běžným“, „normálním“ dospělým jsou příkladem.

Co se týká onoho „vzkládání rukou“: Jde o obřad dodnes v náboženstvích běžný. Úzce souvisí s oním „dotýkáním“ se z v. 13. Fyzický kontakt je k životu nejen potřeba, ale také je životu prospěšný. Prostředkuje totiž důvěru, spolehnutí, blízkost. Také otevřenost, neboť když se někoho dotknu, jsem v tu chvíli odkrytý a snadno fyzicky napadnutelný. Tak dotek sděluje také důvěru a ochotu „jít s kůží na trh“. Samozřejmě, pokud nejde o dotyk manipulativní nebo mající nějakou agendu, jak to, bohužel, u dospělých často bývá. U dětí však nikoli.

Vzkládání rukou pak k tomuto přidává symbol „předávání“ svatosti či viny jak to známe ze Starého zákona (např. Ex 29, 10, Lv 24, 14)

Dítě ve starověké společnosti

Tím překvapivější je Ježíšův postoj k dětem, když si uvědomíme místo dětí ve starověké společnosti. To je takřka opačné k jejich postavení v dnešní západní společnosti. Dnes je

v řadě společností a společenství dítě modlou. Je obskakováno, svět rodičů se točí kolem nich, hlavně se musí respektovat jejich osobnost a všechno jim obětovat. Že to není dobrý postoj, netřeba dodávat, neboť se takto stává dítě božstvem. Ani dítě nemá být naším bohem, nemá být tím, kdo určuje naše chování, co je dobré a co zlé. Nemá být na nejvyšší příčce žebříčku hodnot. Ba dokonce nemá být ani druhé, tam by měl být přece manžel/-ka!³

Ve starověké společnosti však bylo dítě tím, čím je dodnes v řadě zemí třetího světa: Levná pracovní síla. Moc nesní, má spoustu energie. Dospělý ho snadno přemůže. Dítě lze ohnout do požadovaného „tvaru“, a tak z něj udělat např. „komerčního žebráka“, jako se to děje např. v Indii. A není potřeba ho brát moc vážně, dokonce vůbec. Vždyť čemu to dítě rozumí?! Dítě je snadno zneužitelné, je bez vlivu, a tak, opět, vlastně na okraji společnosti.

Ježíš však prozrazuje postoj zcela odlišný od postoje takové společnosti. A přitom postoj, který dítě nezbožšťuje, „nesedá si z něj na zadek“, nepodřizuje mu vše. Ale přijímá je jako dobrou součást společnosti si společenství. Jako další lidské bytosti, které nás mohou obohatit a poučit. Jako další lidské bytosti, které potřebují ochranu, blízkost a požehnání. A přitom je nebere jen jako „budoucího“ dospělého, jako tomu bylo např. za první republiky.

Závěr

Bud'me jako děti v postoji vůči Písmu, vůči Kristu a vůči Bohu. Bud'me naivní a důvěřiví Božímu slovu (ne však svým dojmům z něj!). Je to právě svět dospělých jedinců, který zneužívá naivity. Děti navzájem ji nezneužívají (puberták už není dítě!).

Bud'me jako děti, vždyť před Bohem jimi jsme. Berme si z dětí příklad, nechme si jimi nabourávat zvyky a systémy. Nechávejme se prodchnout silou a samozřejmostí jejich důvěry nejen v Boha. Stejně tak i jejich chutí do života!

Jen k tomu přidejme „dospěláckou“ poučenost a rozumnost. Tedy vědomí, že řada věcí má dalekosáhlé důsledky, jako třeba

³ I to je důvod, proč Marek uvádí oba oddíly hned po sobě.

manželství nebo rodičovství. A tak je potřeba takové záležitosti dobře rozmyslet a rozvážit, pokud mají mít dobrou budoucnost.

Otázky, rozhovor

Příště: Mk 10, 17-31

Píseň: EZ643 + **Modlitba Páně**